

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Tiivistelmä Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnosta, joka koskee integroiduista maatilatilastoista esitettyyn asetusehdotukseen liittyviä yleisen tietosuoja-asetuksen 89 artiklan mukaisia suojaotoimia ja poikkeuksia

(Koko lausunto on luettavissa englanniksi, ranskaksi ja saksaksi Euroopan tietosuojavaltuutetun verkkosivuilla www.edps.europa.eu)

(2018/C 14/06)

Euroopan tietosuojavaltuutetun kuulemisen jälkeen Euroopan komission esittämästä integroitua maatilatilastoja koskevasta asetusluonnoksesta nousee esiin muutamia tietosuojaan itsessään koskevia kysymyksiä. Neuvostossa käytyjen keskustelujen yhteydessä on ehdotettu tarkistuksia. Ne nostavat esiin uusia kysymyksiä, joita alkuperäinen komission ehdotus ei vielä herättänyt. Etenkin, jos nämä tarkistukset olisi tarkoitus sisällyttää lopulliseen tekstiin, asetusluonnoksesta tulisi ensimmäinen EU:n säädös, jossa säädettäisiin poikkeuksesta, joka koskee oikeutta saada pääsy tietoihin ja oikaista tietoja sekä oikeutta rajoittaa käsittelyä ja oikeutta vastustaa yleisen tietosuoja-asetuksen 89 artiklan mukaista tilastollisiin tarkoituksiin tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä. Euroopan tietosuojavaltuutettu onkin tyytyväinen siihen, että neuvosto on kuulut häntä tästä uudesta kehityksestä ja antanut hänelle siten mahdollisuuden lausunnon antamiseen tässä vaiheessa menettelyä.

Lausunto koskee tarpeellisuustestiä yleisen tietosuoja-asetuksen 89 mukaisille poikkeuksille luettuna perusoikeuskirjan valossa. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa erityisesti, että oikeus saada pääsy tietoihin ja oikeus oikaista tietoja vahvistetaan itsessään perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdassa ja niitä pidetään henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden olennaisina osina. Näihin oikeuksiin tehtävien poikkeusten on rajoituttava tiukasti siihen, mikä on tarpeen niiden tavoitteiden saavuttamiseksi, ja niiden on täytettävä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa ja yleisen tietosuoja-asetuksen 89 artiklassa asetetut tiukat vaatimukset.

Lausunnossa korostetaan tarvetta perusteelliseen tarpeellisuuden arviointiin. Lisäksi siinä painotetaan, että rajoitusten soveltamisala on minimoitava, ja käsitellään vaadittujen suojaotoimien luonnetta. Lausunnossa käsitellään myös yleisen tietosuoja-asetuksen 11 artiklaa, joka voi mahdollisesti auttaa ratkaisemaan joitakin neuvoston esille tuomia kansallisten tilastolaitosten huolenaiheita siten, ettei yleisen tietosuoja-asetuksen 89 artiklan mukaisia poikkeuksia tarvitse soveltaa. Erityisesti tapauksissa, joissa rekisterinpitäjä voi 11 artiklan mukaisesti osoittaa, että se ei pysty tunnistamaan rekisteröityä, ei sovellettaisi 15–20 artiklan mukaisia rekisteröityjen oikeuksia.

Edellä mainitun valossa Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee, että neuvosto arvioi uudelleen ehdotettujen poikkeusten tarpeellisuuden yleisen tietosuoja-asetuksen 89 artiklan nojalla määritellyn vaatimuksen valossa, luettuna perusoikeuskirjan valossa. Jos EU:n lainsäätävä ei voi antaa muita perusteluja tällaisten poikkeusten tarpeelle eikä räätälöidä säännösten soveltamisalaa suppeammin, Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee tarkastelemaan sen sijaan sitä, missä määrin yleisen tietosuoja-asetuksen 11 artikla voi auttaa kansallisten tilastolaitosten oikeutettujen huolenaiheiden ratkaisemisessa. Se voi olla tarpeen siinä tietojenkäsittelyn vaiheessa, jolloin yksittäisiä ihmisiä heitä koskeviin tietokokonaisuuksiin yhdistävät avaimet on jo poistettu ja on toteutettu muita teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että tilastolaitokset tai muut osapuolet eivät enää voi tunnistaa yksittäisiä ihmisiä.

Euroopan tietosuojavaltuutettu painottaa kuitenkin, että yleisessä tietosuoja-asetuksessa esitettyjen yleisten sääntöjen soveltamista jatketaan alkuvaiheessa, joka on usein tarpeen tilastojen valmistelua varten ja jonka aikana yksittäisten ihmisten on edelleen oltava suoraan tai välillisesti tunnistettavissa. Se, että teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden käyttöönotto tietoihin pääsoikeuden ja muiden oikeuksien antamiseksi yksittäisille henkilöille voi edellyttää taloudellisia ja henkilöresursseja, ei sinänsä ole pätevä perustelu yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista yksittäisten ihmisten oikeuksista poikkeamiselle. Tämä koskee kaikkia yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia rekisteröityjen oikeuksia ja on erityisen tärkeää perusoikeuskirjassa nimenomaisesti vaaditulle tietoihin pääsyn oikeudelle ja tietojen korjaamisen oikeudelle, jotka muodostavat olennaisen osan henkilötietojen suojaa koskevaa perusoikeutta.

1. JOHDANTO JA TAUSTA

Euroopan komissio, jäljempänä 'komissio' antoi 9. joulukuuta 2016 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi integroiduista maatilatilastoista sekä asetusten (EY) N:o 1166/2008 ja (EU) N:o 1337/2011 kumoamisesta, jäljempänä 'ehdotus' ⁽¹⁾. Ehdotuksen tavoitteena on luoda entistä johdonmukaisempi, joustava ja yhteenkytketty maatilatilastojen järjestelmä sekä tarjota lainsäädäntökehys maatilatutkimusohjelmalle, jonka alkuvaiheessa tehdään maatalouslaskenta vuonna 2020.

Komission ehdottama asetusluonnos itsessään nosti Euroopan tietosuojavaltuutetun, jäljempänä 'EDPS', kuulemisen jälkeensä esille vain muutamia tietosuojaa koskevia kysymyksiä ja niitä on käsitelty ehdotuksessa asianmukaisesti. EDPS suhtautuu myönteisesti siihen, että komissio kuuli häntä ennen ehdotuksen antamista ja että hänen epäviralliset huomautuksensa on otettu huomioon. Hän kannattaa erityisesti johdanto-osan 16 kappaleessa olevia viittauksia tapauksen mukaan sovellettavaan tietosuojalainsäädäntöön, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 95/46/EY ⁽²⁾ ja sen kansallisiin täytäntöönpanosääntönsäntöihin sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 45/2001 ⁽³⁾. Hän suhtautuu myönteisesti myös johdanto-osan 26 kappaleessa olevaan mainintaan EDPS:n kuulemisesta. Koska 9. joulukuuta 2016 julkaistu ehdotus ei tuonut esille merkittäviä tietosuojaan liittyviä huolenaiheita, EDPS päätti tässä vaiheessa olla antamatta virallista lausuntoa.

Euroopan unionin neuvostossa, jäljempänä 'neuvosto', käytyjen lainsäädäntömenettelyyn liittyvien neuvottelujen yhteydessä käsitellyissä tarkistuksissa tuli kuitenkin esille uusia kysymyksiä, jotka eivät alun perin sisältyneet komission ehdotukseen. Jos nämä muutokset olisi tarkoitus sisällyttää lopulliseen tekstiin, asetusluonnoksesta tulisi ensimmäinen EU:n säädös, jossa säädettäisiin nimenomaisesti poikkeuksesta, joka koskee oikeutta saada pääsy tietoihin ja oikeista tietoja sekä oikeutta rajoittaa käsittelyä ja yleisen tietosuojasetuksen 89 artiklan mukaista vastustusoikeutta.

EDPS:n lausunto tulee aiheelliseksi menettelyn tässä vaiheessa tämän merkittävän uuden kehityksen vuoksi. Euroopan tietosuojavaltuutettu onkin tyytyväinen siihen, että neuvosto on kuullut häntä tästä uudesta kehityksestä ja pyysi 26. syyskuuta 2017 erikseen EDPS:ää tarkastelemaan näitä neuvostossa käytävien neuvottelujen yhteydessä ehdotettuja tarkistuksia ⁽⁴⁾.

Tämän lausunnon tarkoituksena on antaa asetusluonnosta koskevia erityisiä suosituksia, joissa keskitytään neuvostossa käsiteltävinä oleviin asianomaisiin tarkistusluonnoksiin. Tämän lausunnon 2 luvun painopisteeseen on käsitellä ja auttaa arvioimaan kysymystä siitä, läpäisevätkö ehdotetut poikkeukset yleisen tietosuojasetuksen 89 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä 'perusoikeuskirja', 52 artiklan 1 kohdan mukaisia tilastollisista syistä myönnettäviä poikkeuksia koskevan tarpeellisuustestin. EDPS antaa 3 luvussa lisäksi suosituksia suojatoimia koskevista säännöksistä.

4. PÄÄTELMÄT

Jos ehdotetut muutokset olisi tarkoitus sisällyttää lopulliseen tekstiin, asetusluonnoksesta tulisi ensimmäinen EU:n säädös, jossa säädettäisiin poikkeuksesta, joka koskee oikeutta saada pääsy tietoihin ja oikeista tietoja sekä oikeutta rajoittaa käsittelyä ja oikeutta vastustaa yleisen tietosuojasetuksen 89 artiklan mukaista tilastollisiin tarkoituksiin tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä. Ottaen huomioon tämän aiheen uutuuden ja tärkeyden EDPS pitää myönteisenä ja arvostaa neuvoston toteuttamaa kuulemista sekä neuvoston esille tuomia huolenaiheita, jotka koskevat tämän ehdotuksen mahdollisia vaikutuksia henkilötietojen suojaan.

- Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee, että neuvosto arvioi uudelleen ehdotettujen poikkeusten tarpeellisuuden yleisen tietosuojasetuksen 89 artiklan nojalla määritellyn vaatimuksen valossa, luettuna perusoikeuskirjan valossa.
- Jos EU:n lainsäätäjä ei voi antaa muita perusteluja tällaisten poikkeusten tarpeelle eikä räättälöidä säännösten soveltamisalaa suppeammin, Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee, että otetaan huomioon, missä määrin yleisen tietosuojasetuksen 11 artikla voi auttaa kansallisten tilastolaitosten oikeutettujen huolenaiheiden ratkaisemisessa. Se voi olla tarpeen erityisesti siinä tietojenkäsittelyn vaiheessa, jolloin yksittäisiä ihmisiä heitä koskeviin tietokokonaisuuksiin yhdistävät avaimet on jo poistettu ja on toteutettu muita teknisiä tai organisatorisia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että tilastolaitokset tai muut osapuolet eivät enää voi tunnistaa uudelleen yksittäisiä ihmisiä.

⁽¹⁾ COM/2016/0786 final – 2016/0389 (COD).

⁽²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31).

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 45/2001, annettu 18 päivänä joulukuuta 2000, yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (EYVL L 8, 12.1.2001, s. 1).

⁽⁴⁾ Ks. neuvoston puheenjohtajiston muistio valtuuskunnille: "johdanto-osan 16a kappale ja 12 a artikla puheenjohtajiston tekstissä (tietosuojasta)" (viite-nro 12351/17), Bryssel 21. syyskuuta 2017. Tämä asiakirja on myös yleisesti saatavilla neuvoston rekisterissä osoitteessa <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12351-2017-INIT/en/pdf>

Jos erityiset poikkeukset ovat myöhemmin aiheellisia, EDPS haluaisi antaa seuraavat lisäsuositukset 12 a artiklasta, joka koskee edellytyksiä ja suoja-toimia:

- EDPS suhtautuu myönteisesti selkeään lausuntoon siitä, että henkilötietoja ei käytetä jotain tiettyä rekisteröityä koskevien toimenpiteiden tai päätösten tekemiseen.
- EDPS suhtautuu myönteisesti myös säännökseen, jossa edellytetään, että henkilötietoja käytetään vain tilastollisiin tarkoituksiin.
- EDPS suosittelee tekstin tarkistamista, jotta voidaan säätää selkeästi, että henkilötietojen käsittelyssä on käytettävä pseudonymisointia ja (ei tai) muita 89 artiklan 1 kohdan mukaisia suoja-toimia.

Bryssel 20. marraskuuta 2017.

Giovanni BUTTARELLI

Euroopan tietosuojavaltuutettu
